

УДК 338:656

Ю.Я. Вовк, канд. техн. наук, доц., А.Й. Матвійшин, канд. техн. наук, доц.,

І.П. Вовк, канд. екон. наук, доц., Вовк Я.Ю.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПАРАТРАНЗИТНІ ТА МІКРОПЕРЕВЕЗЕННЯ В СИСТЕМІ НАДАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ У ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРІОД

Y.Y. Vovk, A.Y. Matviyishyn, I.P. Vovk, Y.Y. Vovk

PARA-TRANSIT AND MICRO-TRANSPORTATION IN THE TRANSPORT SERVICE PROVISION SYSTEM DURING THE MILITARY PERIOD

Паратранзитні перевезення відомі з праць авторів [3] ще з середини минулого століття. Реінкарнацію послуг мікроперевезень та паратранзитних транспортних послуг можна відмітити в розвинених країнах саме в ці роки. Окремі, підприємства вже отримали значні прибутки та вартують значних коштів [1].

Чи можуть такі послуги отримати попит в умовах України воєнного періоду? Спробуємо дати відповідь.

Військова агресія з боку російської федерації ввела економіку України в стан стагнації. Різке падіння виробництва протиставляється різкому зростанню пасажирських перевезень в межах країни. Передусім це пов'язано з евакуацією громадян з небезпечних регіонів на захід України та за її межі. В результаті введення військового стану на усій території країни було обмежено право на виїзд військовозобов'язаних громадян, зокрема чоловіків.

Це змінило структуру пасажирських перевезень. Проте, цивільне населення, попри військові дії, і далі, по праву, шукає шляхів оздоровлення та відпочинку. Для більшості це можливо лише в межах країни, ба свого регіону.

Західна та Центральна Україна володіють значним рекреаційним потенціалом. Тому саме мікроперевезення, перевезення на невеликі відстані, перевезення громадян з обмеженими можливостями та учасників бойових дій набувають значної ваги.

З метою організації кращих послуг з перевезень та забезпечення задоволеності попиту, який виник, слід врахувати досвід окремих країн, в яких успішно апробовано та впроваджено технології паратранзиту та мікроперевезень [2].

Це передусім США. Там було прийнято Закон про реабілітацію 1973 року. Стаття 504 забороняла виключати інвалідів з "будь-якої програми чи діяльності, що отримують федеральну фінансову допомогу". У Розділі 49, частина 37 (49 CFR 37) Кодекс федеральних правил, Федеральна адміністрація транзиту визначені вимоги щодо забезпечення доступності автобусів або надання додаткових послуг з паратранзиту в зонах обслуговування громадського транспорту. Більшість транзитних агентств не вважають доступність фіксованого маршруту бажаним і обрали гнучку систему малих паратранзитних транспортних засобів, що працюють паралельно системі більших автобусів фіксованого маршруту. Очікувалося, що послуги паратранзиту не будуть активно використовуватися, що робить гнучку систему малих транспортних засобів менш дешевою альтернативою доступності, ніж варіанти з більшими транспортними засобами фіксованого маршруту. Однак це виявилось не так. Часто служби паратранзиту наповнювались у міру своїх можливостей. У деяких випадках люди, яким потрібна послуга «від дверей до дверей», яку надає «Паратранзит», не можуть скористатися нею через те, що люди з обмеженими можливостями, які могли користуватися транспортними засобами фіксованого маршруту, також опинились у цих послугах паратранзиту [4], [5].

У наші дні з розвитком інтернет-технологій та засобів зв'язку стало можливим відновити та суттєво покращити послуги з мікроперевезень та паратранзиту.

Особливо це актуально в контексті впровадження принципів сталого розвитку транспорту та, як це не сумно звучить, наслідків війни. Це дозволить власниками транспортних засобів зменшити використання власного транспорту для переміщень і скористатися сучасними послугами, а громадянам, які в результаті війни втратили можливість вільно пересуватися внаслідок інвалідності, отримати якісні та конче їм необхідні транспортні послуги.

Тут виникає необхідність удосконалити в Україні, відповідно до американського Закону про реабілітацію, Закон Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні. Це сприятиме забезпеченню прав людини на вільне переміщення та адаптації людей з інвалідністю до мирного життя.

Що ж передусім слід зробити?

1. Законодавча підтримка мікроперевезень та паратранзиту.
2. Розробити шляхи для розвантаження трафіку і обрати оптимальні маршрути для громадських перевезень у реальному часі.
3. Створити програмну платформу для замовлення мікроперевезень, паратранзитних послуг, планування маршрутів, а також мобільні додатки та інші інструменти, які допоможуть непривабливому міському транспорту повернути собі довіру пасажирів.
4. Інформувати про такі послуги та відповідний інструментарій для замовлень транспортних послуг для літніх людей, осіб із обмеженою мобільністю, ветеранів, шкіл і коледжів, замовлення мікроавтобусів для корпоративних клієнтів.
5. Зробити окремі маршрути динамічними.

Отже, нові виклики, війна та викликана нею економічна криза, створюють передумови до розвитку нових напрямків розвитку транспортних послуг для осіб з обмеженими можливостями, так і для звичайних громадян, які хочуть і далі подорожувати та оздоровлюватись в межах своїх регіонів.

Література

1. Онсмен А. Зробити громадський транспорт привабливим неможливо? Сервіс Via довів зворотне і вже коштує майже \$3 млрд — Forbes.ua [Електронний ресурс]. URL: <https://forbes.ua/company/zrobiti-gromadskiy-transport-privablivim-nemozhlivo-via-dovela-zvrotne-04102021-2519> (дата звернення: 07.09.2022).
2. Azin V. [et al.]. Course program: Transportation of passengers. Support and assistance to passengers with reduced mobility in transport // Journal of Sustainable Development of Transport and Logistics. 2017. № 2 (2). С. 67–75.
3. Piken R. Para-Transit. By Ronald F. Kirby, Kiran U. Bhatt, Michael A. Kemp, Robert G. McGillivray and Martin Wohl. Washington, D.C.: The Urban Institute, 1974. Pp. xv, 319. \$4.95. // Fordham Urban Law Journal. 1975. № 1 (4). С. 221.
4. Shaping National Disability Policy: Transportation Access and Social Security Reforms [Електронний ресурс]. URL: <https://oac.cdlib.org/view?docId=hb2j49n5h3&query=&brand=oac4> (дата звернення: 07.09.2022).
5. Паратранзит [Електронний ресурс]. URL: <https://wikiukuk.top/wiki/Paratransit> (дата звернення: 07.09.2022).